1995/2

GT

Gazdaság & Társadalom

Tartalomból:

Dr. Papócsi László: Az agrármodernizáció néhány sajátossága
Dr. Herczeg János: A hazai privatizáció nyertesei és vesztesei
Dr. Gazdag László: Monetarizmus és restrikció
Dr. Prugberger Tamás: Néhány felvetés a felsőoktatási törvény és a felsőoktatási politika korrekciójához
Dr. Hegedűs István: Az etatista bürokrácia politikai hatalma és tulajdonlása
Dr. Kovács Géza: Változatos terek, változatos környezeti kihívások
Dr. Borbély József: A globalizáció és a nemzeti identitás Közép-Kelet-Európában
Dr. Magyari-Beck István: A hiány mint az alkotás kiindulópontja?

Társadalomtudományi folyóirat

TÁRSADALOM ÉS POLITIKA

Dr. Prugberger Tamás

Néhány felvetés a felsőoktatási törvény és a felsőoktatási politika korrekciójához

Az Országgyűlés által 1993. július 13-án elfogadott új felsőoktatási törvény (1993.: LXXX. tv.) még nem egészen egy éves hatálya kevés gyakorlati tapasztalatot ad átfogó értékelésre. Ennek ellenére adódik néhány olyan kérdés, amelynél az eddig eltelt rövid idő gyakorlata arra utal, hogy a törvény előírásait bizonyos területeken felülvizsgálni és korrigálni kell. Nem lenne azonban teljes a kép, ha e problematikus kérdéseket nem az aktuális felsőoktatási politika tükrében vizsgálnák, ahol szintén néhány, a törvényre is visszaható ellentmondást vélünk felfedezni.

Mindjárt az utóbbival kezdve, utalnom kell a törvény „Preambulumára", amely azt deklarálja, hogy „a magyar felsőoktatás első önálló törvényi szabályozásának az alapját az alkotmányos emberi jogok, az európai egyetemek Magna Chartája, valamint a társadalmi és a nemzeti lét jobb feltételeinek megteremtése iránti igény alkotja". E deklarációval teljesen ellentétben áll az a tervbevett kormánypolitikai irányzat, amely csökkenteni kívánja a felsőoktatási intézményekben a hallgatói létszámot, ami együtt járna az oktatók létszámának a leépítésével is.

Ami a hallgatói létszámcsökkentés tervét illeti, sérti a művelődéshez és a tanuláshoz való alapvető emberi jogokat. Így a korábbi, totális állami időszakunkra emlékeztető helyzetet teremthet. Ezen kívül ellentétben áll az európai fejlődés tendenciájával, mivel a polgári államok arra törekednek, hogy minél több legyen a felsőfokú képzettséggel rendelkezők száma. Ennélfogva ez a művelődés-oktatáspolitikai intézkedési terv ütközik az európai egyetemek Magna Chartájának szellemével és ellentétes a társadalmi, valamint a nemzeti lét jobb feltételei-

nek a megteremtése iránti igénnyel. Az eredmény nem lehet más, mint az ország fokozatos szellemi, morális, kulturális és szakmai elszegényedése.

A felsőoktatási intézményeknél ezzel együtt betervezett oktatói létszámcsökkentés, különösen akkor, ha az a szokásos kampányszerűséggel és körültekintés nélkül bonyolódna le, a felsőoktatási intézmények színvonalemeléséhez és ezen keresztül a már említett távlati hatásokhoz vezetne. Az új felsőoktatási törvény 3. fejezete ui. a felsőoktatási intézmények feladatait ugyanis nemcsak a felsőfokú szakemberképzésben jelöli meg, hanem feladatává teszi eme intézmények számára, hogy a hallgatókat felkészítse a nemzeti és az egyetemes kultúra közvetítésével az értelmiségi létre, ezen kívül pedig egyre intenzívebben folytasson tudományos kutatást, valamint tudósképzést. Vagyis az új felsőoktatási törvény – igen helyesen – olyan feladatokat is az egyetemekre és a főiskolákra ruházott, amelyeket ezelőtt a Magyar Tudományos Akadémia és ennek kutatóintézeti hálózata látott el. Az mindenképpen helyes irányvonalként értékelhető, hogy a korábbi kormányzati időszak jogalkotója megszüntette a pártállami időszaknak azt a korábbi tagolását, miszerint a tudományos kutatás és a tudósképzés a Tudományos Akadémia és kutatóhálózatának a feladata, az egyetemek és a főiskolák pedig a szakemberképzést lássák el, azaz felsőfokú szinten oktatói- nevelési tevékenységet végezzenek. Meg kell említeni azt is, hogy egyre nagyobb az igény a posztgraduális oktatásra, ahol nemcsak elméleti tapasztalatokra és alapkutatási eredményekre van szükség, hanem korszerű gyakorlati szakismeretekre és erőteljesen támaszkodni kell az alkalmazott kutatásokra. E sokrétű feladatok színvonalas ellátása széleskörű munkamegosztást igényel az egyes egyetemi-főiskolai intézeteken és tanszékeken belül is, ahol az eredmény a különböző adottságú szakemberek részben elméleti, részben pedig gyakorlati hajlamán alapuló együttműködésének a terméke. Mindezt figyelembevéve a felsőfokú intézmények oktatói és kutatói létszámának a csökkentése igen káros hatásokkal járnak, különösen, ha figyelembe vesszük azt is, hogy még az előző kormányzat az akadémiai kutatóhálózatban is jelentős leépítéseket hajtott végre, megítélésem szerint ugyancsak helytelenül.

Ezzel a kérdéssel függ össze a felsőoktatási törvénynek a káderfejlesztéssel kapcsolatos az a rendelkezése, miszerint a tanársegédek és az adjunktusok kinevezése határozott időre, legfeljebb azonban csak négy évre szólhat, amely tanársegéd esetében egyszer, adjunktus esetében pedig kétszer ismétlődhet meg. Ez az előírás helyes, mert az, aki ezen idő alatt nem képes akkreditálni, tanúbizonyságot tesz arról, hogy képtelen színvonalas elméleti igényű oktatói és kutatói munkára. Lerontja viszont ezt a rendelkezést az, hogy az elméleti szabályok szerint a törvény hatályba lépése előtt tanársegédekké, vagy adjunktusokká vált oktatókra ez az előírás nem vonatkozik. Tehát ha ők határidő nélkül lettek felvéve, státusuk akkor sem változhat, ha semmi remény nincsen arra, hogy fokozatot szerezzenek és semmiféle tudományos eredményt nem mutattak fel, ide értve még a tananyag-összeállítást is. A törvény tehát a mai szövegezésében az ún. bebetonozott, semmi eredményt felmutató vegetáló tanársegédeket és adjunktusokat preferálja. Mivel elmozdíthatatlanok, gátolják az egészséges szelekciót és az állások betöltöttsége folytán az egészséges tudományos és oktatói utánpótlást.

Ezt az indokolatlan és a felsőoktatásra alapvetően káros kedvezményt a lehető legsürgősebben meg kellene szüntetni. Ugyanakkor azonban indokolt figyelembe venni azt is, hogy az idősebb fokozat nélküli oktatók közül több mögött kellő oktatói és tudományos munkásság áll, tudományos fokozatot viszont mindmáig sikeres nyelvvizsgahiány miatt nem tudtak szerezni. E tekintetben az a 35-45 év közötti generáció szenved különösen hátrányt, amelynek még nem adatott meg, hogy külföldi ösztöndíjjal idegen nyelveket olyan szinten sajátítson el, amelynek birtokában állami nyelvvizsgát sikerrel le tudna tenni. Ez a generáció nemcsak a nálánál fiatalabb és külföldi ösztöndíjkínálatok között a tanulmányai során válogatni tudó fiatalabb generációhoz képest áll hátrányos helyzetben, hanem ahhoz az idősebb korosztályhoz képest is, amelyiknél a tudományos fokozatszerzéshez megelégedtek olyan szakmai jellegű, ún. kandidátusi nyelvvizsgával, amely azt tanúsította, hogy a jelölt az idegen nyelvekben szakterületét

érintve – midenekelőtt passzív módon – jártas és a szakirodalmat az adott nyelven olvasni és megérteni tudja. Figyelembe véve, hogy ez a generáció és a mai 40 év körüliek, koruk oktatáspolitikájának felróhatóan nem kaptak megfelelő idegennyelvi képzést sem az általános-, sem a középiskolában, ugyanakkor ez utóbbi korosztályhoz tartozó oktatóktól viszont már igen magas szintű nyelvtudást tanúsító bizonyítványt követelnek meg a tudományos fokozathoz. Igazságos és méltányos az lenne, ha az itt bírált jelenlegi rendelkezés őket érintve akként változna meg, hogy a jelenlegi bebiztosított helyzetük eltörlésétől kezdődően a tanársegédekre és az adjunktusokra vonatkozó 5 éves alaphatáridőn belül állásuk meghosszabbításának elutasítási terhe mellett tudományos fokozatot kell szerezniük. Az ehhez szükséges nyelvvizsgákat viszont kedvezményként az akreditációs bizottság által kijelölt egyetemi bizottság előtt erre irányuló kérelemre szakmai nyelvből tehetné le, ahol azonban nemcsak passzív, hanem aktív szakmai idegennyelvtudásról is tanúbizonyságot kellene tennie.

Maradva még a tudományos és az oktatói káderképzésnél a törvény 23-ik fejezete foglalkozik a doktorképzéssel és a doktori, azaz a PhD-fokozat odaítélésének feltételrendszerével, míg a 7-ik fejezet a habilitációs eljárással. Megítélésem szerint a törvény által szabályozott akreditációs eljárás és fokozatszerzés alacsonyabb követelményeket támaszt, mint a most megszűnőben lévő kandidátusi védés és kandidátusi fokozat. Egyrészt ui. a kandidátusi fokozat megszerzését meg kellett, hogy előzze egy promóciós eljárás, amelynek keretében tudományos dolgozat, disszertáció elkészítése és sikeres megvédése volt a feltétele a „doktor univers" fokozat odaítélésének. A kandidátusi eljárás során a jelöltnek egy újabb dolgozat megírásával és sikeres megvédésével kellett tanúbizonyságot tennie arra, hogy tudományos kutatói és felső szintű oktatói pályára alkalmas. Ezzel szemben az új felsőoktatási törvény értelmében nemcsak a tudomány kandidátusa fokozattal rendelkezők minősíthetők át PhD fokozat birtokosává, hanem doctor univers fokozattal rendelkezők is. Ennélfogva a PhD fokozat és az akreditációs eljárás a promóció, azaz a doctor univers és a kandidátusi

védés, azaz a tudomány kandidátusa fokozat között helyezkedik el. Ílymódon a PhD. fokozat és az akreditáció tulajdonképpen valamivel alacsonyabb szinten áll, mint a kandidátusi eljárással és címszerzéssel összefüggő akadémiai védés. Ilyen körülmények között meggondolandó, hogy a PhD fokozat docensi kinevezést megalapozó tényezőként jöhessen számításba. Nemzetközi viszonylatban ugyanis a felsőoktatási törvény által bevezetett akreditációs eljárás a német jogterületeken ismert promóciós eljárással egyenrangú, ami viszont még docensi kinevezést sem alapoz meg, csak a sikeres habilitációs eljárás, amelyhez viszont főszabályként megint egy újabb dolgozat, disszertáció megírása és eredményes megvédése is szükségeltetik a próbaelőadásokon kívül. Az így habilitált docensek kaphatnak aztán professzori kinevezést. Ezzel szemben az új magyar felsőoktatási törvény a sikeres habilitáció egyértelmű előfeltételéül csak a nyilvános előadással történő előadókészség bizonyítását fogalmazza meg, míg a tudományos és szakmai tevékenységről, valamint az alkotói tevékenységről való tanúságtétel paramétereit, minimálstandardjait sem határozza meg, hanem e kérdés szabályozását teljesen az egyetemi autonómiára bízza. Megítélésem szerint helyes lenne, ha maga a törvény írná elő azt, hogy a habilitációs eljárás során a jelöltnek disszertációt is védenie kell, vagy pedig korábbi tudományos munkásságának írásban közrebocsátott tézisszerű összefoglalását kelljen sikeres vitára bocsátania.

Ellentmondás a magyar felsőoktatási törvényben az is, hogy míg a munkaviszonyban álló docensektől csupán akkreditáltságot követel meg, addig a német területek privát docenségével egyenértékű egyetemi magántanársághoz viszont habilitációt követel meg. Ez is a docenssége egyértelmű habilitációhoz kötése mellett szól. Maradva még továbbra is a német rendszernél, szólni kell arról is, hogy a privát docenssége mellett ismeretes még a „honorarprofessori" cím adományozása is, amely jogot ad viselőjének arra, hogy a habilitált magántanárhoz hasonlóan részt vehessen az egyetem oktatói munkájában és előadásokat hirdethessen meg. Honorarprofessori címet általában olyan nem habilitált kiváló gyakorlati szakembernek vagy menedzsernek adnak,

aki vagy az oktatásban az adott szakma gyakorlati megismertetése terén jelent hasznot az egyetem és hallgatói számára, vagy pedig gazdasági és egyéb kapcsolatai révén elő tudja segíteni, hogy az adott egyetem szakemberei az egyetem és az oktatói számára nemcsak materiális, hanem szellemi hasznot is jelentő kutatásokba intenzíven bekapcsolódhassanak. Honorarprofessorokká válhatnak tehát olyan nem habilitált, de egyébként jónevű szakemberek, menedzserek és üzletemberek is, akik kapcsolataik révén az egyetem tudományos hírnevét gyarapítani és tudományos-oktatói tevékenységének lehetőségeit szélesíteni tudják. Ezzel szemben nálunk Magyarországon az új felsőoktatási törvény eltörölte a jövőre nézve a címzetes egyetemi tanári cím adományozásának a lehetőségét, holott a címre az egyetemek anyagi bázisának az erősítése végett továbbra is szükség lenne. A tapasztalatok azt mutatják, hogy számos jól szituált külföldi szakember és menedzser törekszik magyar egyetemeken ilyen cím elérésére, színvonalas órákat is tartanak és ezen kívül kutatási, megbízási és másmilyen anyagi lehetőségekhez juttatják azt az egyetemet, amellyel címzetes egyetemi tanári kötődést építettek ki. Mindezt figyelembe véve nagyon indokolt lenne a címzetes egyetemi tanári titulus adományozási lehetőséget visszaállítani, különösen ma, amikor az egyetemek anyagi helyzete kritikus és amikor emiatt a kormánypolitika jelen írásom elején bírált restriktív intézkedéseket kívánja a felsőoktatásban megvalósítani.

Még mindig a káderkiválasztással kapcsolatban, összefüggésbe hozva azonban az egyetemi autonómiával vetem fel azt, hogy teljesen elhibázott megoldásnak tartom azt, hogy az egyetemi docensek kinevezése és munkaviszonyuk megszüntetése miniszteri hatáskörből rektori hatáskörbe ment át. A docensi állomány a professzorokkal együtt a vezető oktatói kart képezi és nem tartozik az asszisztenciához. Ezért az asszisztensektől és a vezető asszisztensektől, vagyis a tanársegédektől és az adjunktusoktól indokolt elkülöníteni, amely körben az alkalmazás meghatározott időre szól, míg a docens az egyetemi tanárral együtt határozatlan időre kinevezett oktató. A jelenlegi megoldásból olyan abszurd helyzetek állhatnak elő, hogy pl. egy docens részéről történő

intézetigazgatói, vagy horribile dictu dékáni intézkedés nem tetszik a rektornak, megszüntetheti munkaviszonyát. Ha nem is ilyen kihegyezetten, de tompított formában hasonló gyakorlat volt tapasztalható a Szegedi Orvostudományi Egyetemen, amiről a TV. egyik műsora részletesen beszámolt. E tekintetben sem következetes a törvény, mivel az alkalmazotti jogviszony docensi kinevezés a rektor hatáskörébe tartozik, viszont a magántanári cím odaítélése az egyetemi tanács hatáskörébe tartozik. Az egyetemi tanárok kiválasztásának a jelentősége miatt e tekintetben helyes volna visszatérni az 1948 előtti joghelyzethez, amikor a magántanári okiratot az egyetemi tanács javaslatára a kultuszminisztérium állította ki, Klebersberg Kuno pedig kultuszminisztersége idején olyan nagy fontosságot tulajdonított ennek, hogy minden magántanári kinevezést személyesen ő maga írt alá.

A felsőoktatási intézmények szervezetének kialakításával összefüggésbe az új felsőoktatási törvény nem mindenben tartja magát a 15. fejezetben deklarált önkormányzati elvhez. A 64. §-a kimondja, hogy a felsőoktatási intézmények önkormányzati joga többek között szervezeti és működési rendjük önálló kialakítása. Ezzel szemben a 13. fejezet előírásai szerint a rektort az egyetemi tanács felterjesztésére, majd ennek alapján a művelődési és közoktatási miniszter javaslatára a köztársasági elnök bízza meg és menti fel, a főiskolai főigazgatót pedig hasonló eljárás után a miniszterelnök bízza meg és menti fel. Kimondja továbbá a törvény, hogy a rektor és a főigazgató felett a munkáltatói jogkört a minisztérium gyakorolja. Ez a rendszer nem áll összhangban az önkormányzati modellel, hanem a régi egyszemélyes állami vállalati vezetési elvhez hasonlít. A fent bemutatottak alapján bizonyos kérdésekben a rektor, illetve a főigazgató túlságosan is nagy hatalmat kap és olyan hatásköröket von el az intézményi tanácstól, amely a nyugat-európai felsőoktatási intézményeknél e testület hatáskörébe tartozik. Mindennek azonban az az ára, hogy munkaviszonyban és alárendeltségben a rektor, illetve a főigazgató a minisztériummal áll. Ez egy teljesen abszurd helyzet az egyetemi, főiskolai önkormányzat szempontjából és a korábbi pártállami struktúra vezetési rendszerének a jegyeit viseli magán. Nyugat-Európában az egyetemek rektorait, vagy elnökeit

(president) az egyetemi önkormányzat keretében az intézmény tanácsa jogosult megválasztani. Ezt a rendszert kellene nálunk is meghonosítani azzal a kiegészítéssel, hogy az intézmény tanácsa lenne jogosult a rektor, illetve a főtitkár megválasztására, a minisztérium pedig a választás eredményét csupán mechanikusan felterjesztené a köztársasági elnöknek, illetve a miniszterelnöknek aszerint, hogy kiről van szó és e két elnök a maga intézményvezetőjének adná meg a törvényben meghatározott határidőre a megbízást. Az idő előtti felmentés kérdésében is az érdemi döntés az intézményi tanács hatáskörébe tartozna. Bár az új felsőoktatási törvény külön nem tér ki arra, hogy a rektort és a főigazgatót az intézményi tanács minősített szótöbbséggel választja meg, pontosan javasolja, mégis az önkormányzati szabályzatok többsége így rendelkezik. Ebből az a probléma adódik gyakran, hogy nem jön össze a minősített szótöbbség és így ex lex állapot alakulhat ki. A helyes megoldás megítélésem szerint az lenne, ha valamely felsőoktatási intézmény a minősített szótöbbségi rektorválasztáshoz ragaszkodik és az az első választáson nem jön össze, a második választáson elegendő legyen az egyszerű szótöbbség, viszont ez esetben a megbízatás csak egy évre szólna. Szerintem ugyanígy kellene a kari tanácsok által megválasztásra kerülő dékánok esetében is eljárni, ahol ugyancsak a rektorválasztáshoz hasonló szabályok érvényesülnek azzal a különbséggel, hogy itt a megbízatást a választás alapján a rektor adja meg. Megítélésem szerint itt is az lenne a helyes, ha a kari tanács határozatát az egyetemi tanács erősítené meg és az egyetemi tanács nevében adná meg a rektor a megválasztott dékánnak a megbízatást.

Még néhány problematikus kérdést indokolt felvetni részben még a törvényi szabályozással, részben pedig a felsőoktatás-politikával kapcsolatban. Igen dicséretes, hogy az új szabályozás oktatói jogosultságként hatásozza meg a tananyag megállapítását, az alkalmazott oktatási és képzési módszerek megválasztását és mindezzel kapcsolatosan a tananyag fejlesztését. Ílymódon megszűnt a felsőoktatást ledegradáló és középiskolai szintre süllyesztő felülről történt tantervi irányítás. Ahhoz hogy e jogosultságait az oktató színvonalasan tudja gyakorolni, szükséges, hogy az oktatáson kívül tudományos munkát is folytasson.

A tananyagfejlesztés és a tudományos munka ugyanis szoros kölcsönhatásban áll egymással. Itt viszont felvetődik az, hogy az egyetemi és főiskolai oktatók anyagi javadalmazásának alacsony színvonala miatt már egy kisebb család eltartása is gondot okoz. Ezért az oktatók nagyrésze a tudományos munka rovására vállal különórák tartásával korrepetálást (matematikus, fizikus, műszakis stb.), míg a nyelvészek idegennyelv-tanítást. A közgazdászok különböző bankoknál és gazdasági társaságoknál vállalnak idejük és munkakapacitásuk jelentős részét lekötő mellékfoglalkozást, míg a jogász oktatók széleskörű ügyvédi tevékenységet folytatnak.

Mindezt megtiltani a mai elnehezült gazdasági helyzetben a politikának nincsen erkölcsi alapja. Ha pedig mégis megtenné, az oktatók nagy része otthagyva az egyetemet és a főiskolát a jobban jövedelmező mellékállásába menne át. Éppen ezért a felsőoktatási politikának arra kellene törekednie, hogy a szolgáltató-szervező közigazgatás eszközeivel segítse a szakmájuknak, illetve kutatási területüknek megfelelő olyan mellékállásokba, vagy szerezzen részükre olyan kutatási megbízásokat, amelyek a saját tudományos és oktatásfejlesztő munkájukban is hasznosítható. Ilyen lehet pl. egy közgazdász oktató részére a gazdaságpolitikát irányító-szervező állami intézményekben, köztestületekben betöltő tanácsadói tevékenység, vagy gazdasági társaságban felügyelő-bizottsági, esetleg igazgatótanácsi tagság, viszont ügyvezető igazgatói tisztség vagy érdemi ügyintézői munkakör már olyan, amely az oktató idejének túlnyomó részét elrabolja, szétaprózza és elvész a dolgokra történő olyan rálátás, amely segíteni tudja a tudományos és az oktatói munkát. Ugyanez a helyzet a jogi oktatók ügyvédi tevékenységével kapcsolatban is. Ezért helyes lenne, ha a Művelődési és az Oktatásügyi Minisztérium, valamint az Igazságügyminisztérium között egy olyan megállapodás jönne létre, amelynek értelmében a német gyakorlathoz hasonlóan részfoglalkoztatással (Nebenbeamten) egyetemi jogi oktatók csökkent számú ügyeket kapva bíróként vagy ügyészként működhetnének egyetemi és tudományos rangjukkal arányos beosztásban. Az is megoldás lenne még, hogy az egyetemek jogi

karain működő ügyvédi irodák tagjai, de ugyanígy az ilyen irodán kívül ügyvédként is működő egyetemi oktatók elsősorban konzulens ügyvédként tényked nének. Ez azt jelentené, hogy pervitel nélkül ügyekben képviseletet ellátó ügyvédeknek adnának bonyolult ügyekben tanácsot és a pervivő ügyvédekkel konzultálva kielemeznék a problematikus jogeseteket, miként ezt a II. Világháború előtt a nagy tudós és professzor ügyvédtriász, Beck Salamon, Kauser Lipót és Zalán Kornél tették. Jó lenne az is, ha a művelődéspolitika segítségével az egyetemi oktatók számára minden tudományágat és szakmát érintően olyan kiterjedt szakértői hálózat alakulhatna ki, amelyen keresztül az egyetemi oktatók szakértői megbízásokhoz juthatnának és amiből nemcsak anyagilag, hanem tudományosan is profitálni tudnának. Mindez jótékonyan befolyásolná az egyetemek és s főiskolák kutatói és oktatói munkáját és emelné annak színvonalát.

Amit még problematikusnak tartok, az az, hogy az új felsőoktatási törvény értelmében 65 év felett egyetemi és főiskolai vezetők oktató szervezeti egységet (intézetet és tanszéket) egyáltalán nem vezethet. Ez a rendelkezés főszabályként helyes. Előfordulhat viszont, hogy nincsen másik fokozattal rendelkező vezető oktató, új státust pedig a mai viszonyok között pénzszűke miatt kreálni nehéz. Az egyetemi és a főiskolai tanár pedig 70 éves koráig „társprofesszori" minőségben továbbra is aktív maradhat, nyugdíjkorhatárt pedig esetükben csak e diszkrepancia miatt 65 évre leszállítani nem lenne helyes, mivel még ebben a korban az ember szellemileg még komoly eredményeket képes felmutatni. Ezért megítélésem szerint ezt a merev rendelkezést rugalmasítani kellene olyként, hogy főszabályként az egyetemi és a főiskolai tanárok, pontosabban vezető oktatónak 65. életéve után át kell adni a tanszék-, valamint az intézetvezetést a tanszék vagy az intézet habilitált, illetve akkreditált másik vezető oktatójának, ha viszont ilyen nincsen, akkor évenkénti meghosszabbítással továbbra is betölthetné vezetői tisztségét, mindaddig, amíg valamelyik kollégája minősítetté nem válik, vagy pedig 70-ik életévét elérve nyugdíjba nem megy és a megüresedett oktatói státus így kiírhatóvá nem válik.